

امکان سنجی شبکه سازی کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک

*علیرضا اسفندیاری مقدم عضو هیات علمی
دانشگاه آزاد اسلامی همدان
*یعقوب نوروزی عضو هیات علمی دانشگاه آزاد
اسلامی اراک
*ناهید رزاقی دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری
و اطلاع رسانی واحد همدان

صلاحیت برای پیاده سازی و طراحی شبکه ، فقدان رهبری و مدیریت خلاق و عدم پشتیبانی از سوی مسئولان و تصمیم گیران از مهمترین موانع ایجاد این شبکه به شمار می آیند.

کلید واژه ها : شبکه های اطلاعاتی، کتابخانه های دانشگاهی اراک، شبکه سازی، شبکه اطلاع رسانی

مقدمه

کاربرد اینترنت، امکانات قدرتمندی در اختیار جامعه مدنی قرار داده است و در این میان، سازمان ها به تدریج از فرصت هایی که اینترنت در اختیار آن ها گذاشته است، استفاده می برند. شبکه های الکترونیکی ابزار نیرومندی برای گسترش و تعمیق فعالیت سازمانها به حساب می آیند و باید پذیرفت که هنوز بسیاری از مؤسسات و سازمان ها از مزایای شبکه سازی استفاده چندانی نکرده اند، ولی روند تحول فعالیت های آنان نشان می دهد که در آنها گرایش قدرتمندی برای ایجاد شبکه وجود دارد. به نظر می رسد که منطبق شبکه ای،

چکیده:

هدف از انجام این پژوهش امکان سنجی اجرای طرح شبکه اطلاعاتی بین کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک با تمرکز بر روی تجهیزات و امکانات ، بودجه ، منابع و نیروی انسانی موجود، به منظور کاهش هزینه ها و دوباره کاریهای رایج در فعالیتهای و سرعت و سهولت در دسترسی به منابع و افزایش جریان مبادله و استفاده از اطلاعات و همکاری در توسعه نیروی انسانی و اشتراک منابع و مهارتها می باشد.

در این تحقیق با استفاده از روش توصیفی - پیمایشی اطلاعات مربوط به ۵ کتابخانه دانشگاهی شهر اراک از طریق پرسشنامه گردآوری شد و دیدگاه مدیران و کارشناسان آنها در مورد ایجاد شبکه اطلاعاتی بین این کتابخانه ها بررسی گردید.

یافته های پژوهش نشان می دهد که با وجود وضعیت مطلوب تحصیلات نیروی انسانی و تمایل مدیران و کارشناسان کتابخانه ها مشکلاتی از قبیل عدم وجود دوره های آموزش ضمن خدمت، کمبود بودجه و تجهیزات در برخی کتابخانه ها، کمبود نیروی انسانی با

زیرا یک بستر ارتباط دائمی میان اجزا، برقرار می شود و همواره این احتمال وجود دارد که از میان گفتگوهایی که در فضای شبکه صورت می گیرد، دیدگاه های نو آورانه جدیدی مطرح شوند. اگر بپذیریم که وجود شبکه های الکترونیکی ضرورتی اجتناب ناپذیر برای تعمیق فعالیت های سازمان ها است، انجام یک ارزیابی از وضع موجود، برای تعیین نقاط ضعف و قوت، تهدیدها و فرصتها، تقاضا و امکانات موجود، ضروری است تا بر اساس مطالعات صورت گرفته بتوان شیوه های شبکه سازی سازمان ها را تدوین کرد^۱.

همانطور که ریچارد ای. رایین (۱۹۹۸) (نقل شده در خادیمان، ۱۳۸۳) متذکر می شود بدون شک مفهوم کتابخانه در حال تغییر است، برخی اظهار می کنند که کتابخانه در حال گذر از مجموعه به ارتباط است. (کاشیان، ۱۳۸۴).

در این راستا کتابخانه های دانشگاهی عناصر اساسی آموزش و تحقیقات در جامعه می باشند و نقش حیاتی در توسعه زیر بنایی هر کشور ایفاء می کنند. در روند توسعه ارتباطات علمی ایجاد، گسترش و پیوستن کتابخانه ها به شبکه و همکاری آنها، در دریافت اطلاعات و گسترش جریان مبادله آن و برقراری ارتباط بین متخصصان و هم افزایی اطلاعات تاثیر بسزایی دارد و پاسخگویی بهتر و سریعتر به نیاز درخواست کنندگان اطلاعات را خواهد داشت. (نشاط، ۱۳۷۹، ص ۱۰۶)

از سوی دیگر همکاری و هماهنگی بین کتابخانه های دانشگاهی و مراکز علمی در سطح یک شهر می تواند در تحقق ایجاد شبکه در سطح ملی مؤثر باشد. بکارگیری شبکه در هر سازمانی از جمله کتابخانه که منبع و مخزن عظیمی از اطلاعات و دانش است نیز اجتناب ناپذیر است و خالی از مزایای ذکر شده نمی باشد. ارتباط نداشتن کتابخانه ها با هم و در نتیجه عدم مبادله اطلاعات موجب دوباره کاریها و در نتیجه هدر دادن بخشی از نیروها و بازماندن از اجرای فعالیتهای مفید دیگر می گردد.

کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک شامل ۵ کتابخانه دانشگاه اراک، دانشگاه علوم پزشکی اراک، دانشگاه علم و صنعت، دانشگاه پیام نور و دانشگاه آزاد اسلامی اراک می باشند

اهداف پژوهش

۱- تعیین وضعیت کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از لحاظ بودجه، تجهیزات و امکانات، نیروی

عزمی اجتماعی فراهم می آورد و می تواند منابع حیاتی تغییر و تحول در جامعه باشد. شبکه، نوعی همگرایی در عین پذیرش تفاوت موجود میان اعضای شبکه است. شبکه سازی یک فعالیت ارتباطی افقی است که در آن اعضا، توانایی ارسال اطلاعات به یکدیگر را دارا هستند. آنان می توانند اطلاعات را جمع آوری و بریک پایه برابر به تبادل آن بپردازند.

شبکه سازی در بستر جریان سیال و آزاد اطلاعات و در بستر یک جامعه اطلاعاتی رخ می دهد. جریان سریع اطلاعات یکی از ویژگی های مهم اینترنت و شبکه های الکترونیکی است و سرعت، یکی از عوامل موفقیت است، به ویژه در موقعیت هایی که سازمانها نیاز به اقدامات فوری دارند یا اطلاع رسانی عمومی باید صورت گیرد، سازمانها می توانند از این ویژگی استفاده های بسیار ببرند. شبکه ها زمینه همکاری سازمان ها را به ویژه در یک حوزه خاص فراهم می آورند و به این ترتیب، باعث می شوند که این سازمانها بهتر بتوانند مقاصد انسانی خود را پیش ببرند. شبکه سازی و حضور در شبکه ها باعث افزایش توانایی می شوند، زیرا دانش به سرعت توسط اعضای شبکه تبادل می شود و سازمان ها با فراگیری دانش، مهارت ها و تجربیات، توانمند می شوند.

شبکه ها ضریب نفوذ سازمان ها را افزایش می دهند، به ویژه شبکه های موضوعی می توانند به عنوان عناصر قدرتمند ایجاد تغییر در جامعه ظاهر شوند، زیرا سازمان ها با علایق و تجربیات متفاوت گرد هم می آیند و تخصص ها و توانایی های خود را به مشارکت می گذارند تا راه حل های عملی برای ایجاد تغییرات مثبت فراهم سازند. برخی از دانشمندان از شبکه ها به عنوان ابزارهای قدرتمند اصلاحات نام برده اند، زیرا شبکه دارای کارکرد ایجاد گردش هم آبی در طی زمان است.

شبکه ها می توانند ابزاری برای حمایت از اعضای خود باشند، به ویژه برای سازمانهایی که به واسطه فعالیتهای خود آسیب پذیرند. از آنجا که شبکه ها در دسترس همگان هستند، می توانند در افزایش آگاهی عمومی، نقش مهمی را ایفاء نمایند. شبکه های الکترونیکی می توانند در تامین مالی فعالیت های سازمان ها مؤثر باشند، کمک دهنده ها به مجموعه فعالیتهای سازمان ها دسترسی و شناخت بهتری از فعالیت های آنها داشته باشند و به شبکه ها بهتر از سازمان های منفرد کمک کنند.

سرانجام این شبکه ها باعث افزایش نوآوری می شوند،

تکمیل گردیده، جمع آوری شده است.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در ایران

پوراحمد (۱۳۸۲)، در پژوهش با بررسی کتابخانه های مراکز آموزش عالی وزارت جهاد کشاورزی به منظور ایجاد ارتباط منظم و همکاری متقابل بین کتابخانه های مذکور و گسترش جریان اشاعه اطلاعات در جهت تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان پرداخته و نتایج بررسی نشان می دهد که این کتابخانه ها در سطوح مختلفی قرار دارند. تعدادی از کتابخانه ها با عدم مجموعه سازی صحیح، کمبود منابع، کمبود فضا و نیروی انسانی، کمبود امکانات و تجهیزات رایانه ای روبرو هستند. برخی کتابخانه ها تا حدودی از مجموعه ای مناسب، نیروی متخصص، تجهیزات و فضای کافی برخوردارند. به منظور بهبود وضعیت فعلی آنها و ایجاد ارتباط متقابل به صورت منظم و هماهنگ در قالب همکاری های شبکه ای میان کتابخانه های مذکور ایجاد شبکه اطلاع رسانی پیشنهاد می شود.

غفاری (۱۳۸۳)، در پژوهش خود با استفاده از روش پیمایشی نیروی انسانی، امکانات، تجهیزات، منابع اطلاعاتی و نحوه سازماندهی آنها، انواع فعالیت های کتابخانه های مساجد را با استفاده از پرسشنامه در سطح کشور مورد بررسی قرار داده است. ۲۱ درصد از مدیران کتابخانه های مساجد تهران دارای تحصیلات کتابداری بوده و مدیران کتابخانه های مساجد قم و سایر شهرستانها بیشتر دارای مدرک کارشناسی غیرکتابداری هستند. فقط دو مدیر دارای تحصیلات کتابداری در سطح کارشناسی ارشد وجود دارد. میانگین تعداد کارکنان با تحصیلات کتابداری ۱/۸ نفر است. بیش از نیمی از کتابخانه های مساجد بودجه شان از طریق هیئت امنای تأمین می شود اما علی رغم مشکلات بودجه بیش از نیمی از کتابخانه ها علاقه مند به پیوستن به شبکه هستند. با توجه به این یافته ها و رفع مشکل و کمبودها طرح شبکه ای با ریخت شناسی متمرکز ترکیبی و سلسله مراتبی پیشنهاد شده است.

قنبرزاده (۱۳۸۳)، در پژوهش خود به بررسی کتابخانه های واحدهای ستادی تخصصی وزارت آموزش و پرورش مستقر در شهر تهران را می پردازد. نتایج مطالعات حاکی از آن است که این کتابخانه ها از نظر داشتن نیروی انسانی متخصص، با کمبود مواجه هستند.

انسانی و منابع و خدمات موجود جهت شبکه سازی این کتابخانه ها.

۲- آگاهی از موانع و محدودیتهای ایجاد شبکه بین کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک.

۳- تعیین مزایای حاصل از ایجاد شبکه بین کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک.

۴- بررسی وجود پیش نیازها و پیش زمینه های لازم جهت شبکه سازی کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک

۵- امکان پذیری اجرای طرح شبکه با توجه به امکانات و وضعیت موجود این کتابخانه ها.

پرسشهای اساسی پژوهش

۱- وضعیت کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر نیروی انسانی جهت شبکه سازی چگونه است؟

۲- وضعیت کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر بودجه جهت شبکه سازی چگونه است؟

۳- کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر مجموعه و منابع اطلاعاتی برای شبکه سازی در چه وضعیتی قرار دارند؟

۴- آیا کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از لحاظ تجهیزات و امکانات از وضعیت مطلوبی برای شبکه سازی برخوردارند؟

۵- آیا کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از پیش نیازها و پیش زمینه های لازم برای شبکه شدن برخوردارند؟

۶- با توجه به وضعیت موجود کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک چه موانعی برای شبکه سازی آنها وجود دارد؟

۷- کدام یک از اهداف و مزایای شبکه سازی با وضعیت موجود کتابخانه ها قابل دستیابی است؟

روش و جامعه آماری

روش پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی است، جامعه آماری این پژوهش را کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی دانشگاهی شهر اراک تشکیل می دهند که شامل ۵ کتابخانه می باشند که عبارتند از کتابخانه های دانشگاه اراک، دانشگاه علوم پزشکی اراک، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، دانشگاه پیام نور اراک و دانشگاه علم و صنعت. اطلاعات مربوط به کتابخانه ها، از طریق پرسشنامه هایی که توسط مدیران، مسئولان و کارشناسان کتابخانه ها

به منظور ایجاد ارتباط منظم و همکاری متقابل بین کتابخانه های مذکور و گسترش جریان اشاعه اطلاعات در جهت تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان این کتابخانه ها می پردازد. مؤسسه تحقیقات شیلات ایران مجموعاً دارای ۱۳ کتابخانه تخصصی در سطح کشور می باشد. نتایج نشان می دهد ۱۵/۴ درصد کتابخانه ها با کمبود نیروی انسانی، فضا و تجهیزات روبرو هستند.

صد در صد کتابخانه ها دارای مجموعه مناسب هستند. ۲۲/۱ درصد کتابخانه ها از لحاظ ساختمان و تجهیزات در وضعیت عالی و ۶۱/۵ درصد در وضعیت مطلوب قرار دارند. شبکه پیشنهادی برای این کتابخانه ها با توجه به شرایط و وضعیت آنها ریخت شناسی ترکیبی است به طوری که برخی از فعالیتها از قبیل فراهم آوری منابع خارجی، خدمات ارجاعی، کنترل کتابشناختی منابع، تأمین نیروی انسانی متخصص، تجهیزات و امکانات رایانه ای، ارتباط با شبکه های داخلی و خارجی از طریق هسته شبکه به صورت متمرکز انجام می شود. خدمات دیگری مانند آگاهی رسانی جاری، تهیه منابع داخلی، ارتباط با کتابخانه های دیگر، آموزش کاربران و خدمات مرجع به صورت نیمه متمرکز و از طریق سایر مراکز تحقیقاتی انجام می شود. همچنین در پایان پیشنهاداتی مانند تأمین نیروی انسانی متخصص، تأمین بودجه لازم برای تهیه و تجهیز کتابخانه ها به وسایل و امکانات الکترونیکی، تهیه نرم افزار و ارتباط با شبکه های داخلی و خارجی به منظور توسعه و گسترش شبکه و خدمات آن و همچنین بهبود وضعیت موجود این کتابخانه ها ارائه شده است.

پیشینه پژوهش خارج از ایران

جالوچ (۲۰۰۰): در پژوهش خودبیین می کند که کتابخانه ها و مراکز خدمات اطلاع رسانی با تکنولوژیهای جدید تغییر یافته اند و طبعاً مجبورند که با رشد انتظارات و تغییر نیازهای استفاده کنندگان سازگار شوند. یکی از راهکارهایی که به منظور اشتراک منابع در کتابخانه های سوئیس به کار گرفته شده است، ایجاد شبکه های کامپیوتری یا کنسرسیوم برای تمامی کتابخانه هاست، در پایان نیز طرح و چارچوبی برای ایجاد شبکه جهت استفاده بهینه از منابع موجود پیشنهاد شده است.

تانگ (۲۰۰۱): در مقاله خود مقدمه خلاصه ای را برای توسعه کتابداری چین ارائه می دهد، محیط کنونی که کتابخانه های چین امروزه در آن قرار دارند را

در رابطه با مجموعه سازی و سازماندهی منابع وضعیت مناسبی در اکثریت کتابخانه ها مشاهده نمی شود. اگرچه سیاست گذاری و برنامه ریزی در خصوص فراهم آوری منابع اطلاعاتی محدود به بودجه های تخصیص یافته است. اما متأسفانه اکثریت کتابخانه های مورد بررسی بودجه مشخصی برای امور کتابخانه ندارند. در نتیجه لازم است مسائل سرمایه گذاری و تخصیص بودجه در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی جدی تر و آگاهانه تر مورد بررسی قرار گیرند. طرحی برای همکاری و ایجاد ارتباط متقابل در قالب شبکه، میان کتابخانه های واحدهای ستادی تخصصی وزارت آموزش و پرورش پیشنهاد شده است که در این طرح دلایل و انگیزه های ایجاد شبکه، تشکیلات اداری و ریخت شناسی شبکه آورده شده و به تناسب مجموعه ها و امکانات کتابخانه های مورد بررسی ریخت شناسی ترکیبی و آمیخته برای شبکه پیشنهاد شده است. به این معنا که برخی از فعالیتها و خدمات شبکه متمرکز و برخی به صورت غیر متمرکز انجام گیرد.

حمیدی (۱۳۸۴)، در پژوهش خود به بررسی وضعیت کتابخانه های بانک های دولتی مستقر در شهرستان تهران از نظر تجهیزات، منابع، نیروی انسانی، نحوه سازماندهی منابع و بازاریابی آنها می پردازد. یافته های پژوهش نشان می دهد که کتابخانه های مورد بررسی از لحاظ نقاط قوت و ضعف در سطوح مختلفی قرار دارند. مشکل عمده این کتابخانه ها کمبود فضا و نیروی انسانی متخصص و نیز عدم جایگاه سازمانی یکسان است. همچنین برخی از این کتابخانه ها دارای مجموعه غنی هستند و برخی دیگر مجموعه ای ضعیف تر دارند و برای رفع این مشکلات و استفاده بهینه از مجموعه و ارائه خدمات اطلاعاتی کارا تر به جامعه استفاده کننده، طرح ایجاد شبکه اطلاعاتی برای کتابخانه ها پیشنهاد شده است. با توجه به شرایط و وضعیت کتابخانه های مورد بررسی مناسب ترین ریخت برای این شبکه ترکیبی است به گونه ای که برخی از وظایف و خدمات شبکه خدمات ارجاعی، خدمات آموزشی، و کنترل کتابشناختی به صورت متمرکز توسط هسته شبکه و برخی دیگر چون خدمات آگاهی رسانی جاری و امانت بین کتابخانه ای به صورت غیر متمرکز توسط هر یک از کتابخانه ها انجام گیرد. در پایان پیشنهاداتی جهت گسترش خدمات شبکه ارائه شده است.

یونس حقیقی (۱۳۸۵)، در پژوهش خود به بررسی کتابخانه های تخصصی مؤسسه تحقیقات شیلات ایران

دانشگاهی نیجریه وجود دارد و بر توسعه اینگونه شبکه ها تاکید کرده است.

قوش (۲۰۰۶): در تحقیق خود وضعیت کتابخانه های هند را بررسی می نماید و راهکارهایی جهت بهبود دسترسی کاربران به منابع اطلاعاتی الکترونیکی ارائه می دهد. یافته های تحقیق نشان می دهد امکان مشارکت در بین کتابخانه های هند وجود دارد و کتابخانه ها می توانند جهت ارتقاء خدمات شبکه اطلاع رسانی و ارائه خدمات الکترونیکی همکاری بیشتری با هم داشته باشند. همچنین نتایج تحقیق نشان می دهد که چگونه با استفاده از شبکه اطلاع رسانی و کنسرسیوم کتابخانه ها می توان بر کمبود منابع اطلاعاتی در کتابخانه های بسیاری از کشورهای در حال توسعه فائق آمد و در نهایت مدلی برای حل مشکلات کتابخانه ها در کشورهای در حال توسعه پیشنهاد کرده است.

روانوی (۲۰۰۸): در تحقیقی با هدف تعریف یک استراتژی روشن جهت توسعه خدمات علوم و تکنولوژی به بررسی تاریخچه اشتراک منابع اطلاعاتی علوم و تکنولوژی در تایلند می پردازد و طرحی را جهت رفع مشکلات کنونی در تهیه این خدمات ارائه می دهد، یافته های پژوهش نشان می دهد که اشتراک منابع هم از طریق کنسرسیوم و هم از طریق شبکه های کامپیوتری به عنوان بخشی از استراتژی یکپارچه ملی، برای محققان علوم و تکنولوژی در تایلند منافع زیادی خواهد داشت. در پایان پیشنهاداتی برای مدیریت آینده خدمات علوم و تکنولوژی در تایلند ارائه می شود و بهترین استراتژی عملی برای توسعه آینده، پشتیبانی از محققان علوم و تکنولوژی تایلند معین می گردد. پژوهش حاضر ضمن اینکه به بررسی کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک می پردازد که تا کنون تحقیقی روی آنها صورت نگرفته، کلیه کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک اعم از دولتی و آزاد را بررسی می نماید و می تواند مانند پژوهشهای خارجی که با تاکید بر ملی و منطقه ای بودن شبکه ها از آنها به عنوان زیر ساختی برای شبکه ملی و بین المللی استفاده می کنند به نوعی از تحقیقات لازم برای زیر ساخت شبکه ملی اطلاع رسانی محسوب گردد و در بازایی اطلاعات آسان و سریع موثر باشد. بیشترین موردی که به عنوان مانع در پیشینه ها دیده می شود، مشکل بودجه می باشد که نیاز به حمایت دولتها دارند. در پژوهش حاضر نیز وضعیت کتابخانه ها از لحاظ بودجه، نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات و منابع بررسی می شود و امکان شبکه سازی بین کتابخانه ها از طریق مطالعه پیش زمینه های لازم جهت شبکه سازی بررسی می گردد و موانع و مشکلات موجود بیان می شوند.

توصیف می کند، خلاصه ای از ویژگیهای جدیدشان را بیان می دارد. آنها در حال دیجیتالی کردن و شبکه سازی خدمات و منابع اطلاعاتی می باشند. مشکلات را شناسایی کرده و روشهایی برای غلبه بر آنها بیان می دارد و لیستی از صفحات خانگی بعضی کتابخانه ها و شبکه های آنها را ارائه می دهد.

سوبارائو (۲۰۰۱): در تحقیقی تغییراتی را که کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی برای شبکه شدن باید متحمل شوند را مشخص می کند و ارتباطات شبکه ای موجود در هند را متذکر می شود. چالشهای موجود را بیان می دارد و الگویی برای ایجاد شبکه مطرح می کند. همچنین در این تحقیق در مورد سیاستهای مختلف دولتی که منجر به توسعه زیرساخت اطلاعاتی ملی می شود، ضعفهای زیر ساختی، وضعیت کاربرد IT در دولت و چالشهایی در تبدیل محتوای کتابخانه به شکل ماشین خوان بحث می کند.

آمکنودی (۲۰۰۵): در یک مقاله تحقیقی فرایند اتوماسیون را در سه کتابخانه دانشگاهی قدیمی کاپ کاست، دانشگاه بالم و دانشگاه کوام نکروما مورد بررسی قرار می دهد و اتوماسیون کل کتابخانه ها، اتوماسیون فعالیت های خاص کتابخانه ها و شبکه سازی و امکانات اینترنتی، آموزش و موانع عمده اتوماسیون کتابخانه ها را از طریق پرسشنامه مطالعه می کند. یافته های پژوهش نشان می دهد که با وجود اهمیت اتوماسیون، کتابخانه ها با مسائلی از قبیل کمبود بودجه، عدم حمایت از سوی مسئولان دانشگاه و فقدان نیروی انسانی متخصص جهت کامپیوتری کردن قسمتهای مختلف کتابخانه مواجه می باشند و هیچکدام از کتابخانه ها دارای فهرست پیوسته نیستند. در پایان نیز پیشنهاداتی ارائه می شود که جهت خدمت بیشتر به مراجعان و بالا بردن انتظار از کتابخانه ها، استفاده از تکنولوژیهای جدید به اندازه کافی و مؤثر صورت پذیرد. آنی (۲۰۰۵): در پژوهشی به بررسی امکان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کتابخانه های دانشگاهی نیجریه می پردازد. مشکل اصلی که روی استفاده از ICT در کتابخانه ها تاثیر می گذارد، کمبود بودجه و وضعیت نامناسب سیستمهای مخابراتی می باشد.

لذا پیشنهاد شده تا دولت میزان بودجه دانشگاهها را افزایش دهد تا در نهایت بودجه جهت توسعه کتابخانه ها نیز افزایش یابد. همچنین دولت باید برای تقویت سیستمهای مخابراتی، تجهیزات مخابراتی را نیز افزایش دهد. در نهایت نویسنده بیان نموده که امکان شبکه سازی در کتابخانه های

تحلیل یافته ها

جدول ۱: مقایسه توزیع فراوانی سطح تحصیلات و رشته تحصیلی مدیران و کارشناسان کتابخانه های مورد بررسی

مدرک	کتابداری	سایر رشته ها	جمع
لیسانس	۱۵	۷	۲۲
	درصد فراوانی	۲۱/۲	۶۶/۷
فلسوف	۸	۳	۱۰
	درصد فراوانی	۶/۱	۳۰/۳
دکترا	۰	۱	۱
	درصد فراوانی	۳	۳
جمع	۲۳	۱۰	۳۳
	درصد فراوانی	۳۰/۳	۹۹/۷

انسانی کتابخانه ها روشن می سازد که عبارتند از اینکه ۷۰ درصد از مدیران و کارشناسان کتابخانه ها دارای مدرک لیسانس و فوق لیسانس کتابداری می باشند که نشان دهنده وضعیت مطلوب از لحاظ تحصیلات می باشد. از نظر تجربه کاری نیز اگر تجربه بالای ده سال را تجربه مفید و مناسب در نظر بگیریم ۶۰/۶ درصد از مدیران و کارشناسان دارای تجربه زیر ده سال می باشند و ۳۹/۴ درصد آنها دارای تجربه بالای ده سال می باشند.

در این تحقیق وضعیت نیروی انسانی از جنبه آموزش نیز مورد بررسی قرار گرفته است که میانگین امتیازات مربوط به شاخصهای آموزش ضمن خدمت با عدد ۲/۵۷ نشان دهنده وضعیت نامناسب کتابخانه ها از این نظر می باشد. (رجوع به جدول شماره ۴)

بررسی وضعیت کتابخانه ها از لحاظ مدیریت نیز نشان می دهد که تنها در ۲۰ درصد از کتابخانه ها خط مشی مکتوب برای رسیدن به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت وجود دارد و اهداف کتابخانه به تصویب مدیریت دانشگاه رسیده است و دارای کمیته مشورتی برای ارائه نظر و تصمیم گیری در مورد بودجه، خط مشی و ... می باشند و این شرایط، برای کتابخانه های دانشگاهی، شرایط مناسبی نیستند.

در پاسخ به پرسش اساسی دوم پژوهش مبنی بر اینکه «وضعیت کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر بودجه جهت شبکه سازی چگونه است؟» بررسی ها نشان داد (رجوع به جدول شماره ۵) که ۶۰ درصد کتابخانه ها دارای بودجه مستقلی برای یسرده اهداف خود می باشند، تنها ۲۰ درصد کتابخانه ها دارای بودجه برنامه ریزی شده و تعیین شده ای در ابتدای سال مالی هستند که در اختیار مسئول کتابخانه ها قرار می گیرد، در ۴۰ درصد کتابخانه ها بودجه با نیازهای کتابخانه متناسب است، ۴۰ درصد کتابخانه ها بودجه ای معین جهت تأمین هزینه های آموزش ضمن خدمت دارند و در بررسی مسائل و مشکلات بودجه ای از جنبه موانع اداری و مالی جهت خرید منابع اطلاعاتی، کمبود بودجه جهت خرید درخواستهای دانشجویان و اعضای هیات علمی، روشهای پیچیده و نامناسب برای خرید یا پرداخت حق اشتراک کتابها و مجلات، ناهماهنگی بودجه با رشد قیمتهای سالانه و قدرت خرید منابع غیر قابل استفاده کتابخانه ها میانگین امتیازات ۳/۱۷ نشان دهنده وجود این مشکلات در حد متوسط به بالا می باشد و وضعیت بودجه ای را واحدی نامناسب نشان می دهد. (رجوع به جدول ۶)

همانگونه که از جدول ۱ مشاهده می شود ۶۶/۷ درصد مدیران و کارشناسان کتابخانه ها دارای مدرک لیسانس و ۳۰/۳ درصد دارای فوق لیسانس و ۳ درصد دارای مدرک دکترا هستند.

همانگونه که مشاهده می شود حدود ۷۰ درصد مدیران و کارشناسان کتابخانه ها از مدرک قابل قبول یعنی لیسانس و فوق لیسانس رشته کتابداری برخوردار هستند. تنها حدود ۳۰ درصد مدیران و کارشناسان کتابخانه ها دارای مدرک در رشته غیر کتابداری هستند.

جدول ۲: توزیع فراوانی میزان تجربه مدیران و کارشناسان کتابخانه های مورد بررسی

میزان تجربه	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۵ سال	۱۲	۳۶/۴
بین ۵ تا ۱۰ سال	۸	۲۴/۲
بین ۱۱ تا ۱۵ سال	۱۰	۳۰/۳
بین ۱۶ تا ۲۰ سال	۲	۶/۱
بالای ۲۰ سال	۱	۳
جمع	۳۳	۱۰۰

در پاسخ به پرسش اساسی اول مبنی بر «وضعیت کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر نیروی انسانی جهت شبکه سازی چگونه است؟» (رجوع به جدول شماره ۳) پاسخ به گزینه های نخست پرسشنامه اطلاعاتی را در مورد نیروی

جدول ۳: توزیع فراوانی وضعیت نیروی انسانی در کتابخانه های مورد بررسی

شماره شاخص	آموزه های نیروی انسانی	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بسیار پاسخ	درصد بالای متوسط	میانگین امتیازات
۱	آیا کتابخانه شما دارای نیروی انسانی توانایی جهت ارائه خدمت به سایر کتابخانه ها می باشد؟	۲۷/۳	۱۵/۴	۲۷/۳	۱۲/۱	۱۸/۲	۰	۴۲/۵	۳/۲۹
۲	آیا در کتابخانه شما آموزش محدود برای کارکنانی که مشغول به کارند وجود دارد؟	۶/۱	۳	۲۱/۲	۳۳/۳	۳۴/۲	۰	۹/۱	۲/۰۹
۳	آموزه های ضمن خدمت در کتابخانه شما تا چه حد به رسمیت شناخته شده است؟	۰	۳	۱۸/۲	۳۶/۲	۴۲/۲	۰	۳	۱/۸۲
۴	آموزش کارکنان تا چه حد از وظایف اصلی مدیران در بهسازی منابع انسانی محسوب می شود؟	۱۲/۱	۹/۱	۱۲/۱	۲۱/۲	۲۵/۵	۰	۲۱/۲	۲/۲۱
۵	آموزشها تا چه حد نیازهای اطلاعاتی متخصصان حرفه ای را رفع می کند و دانش حرفه ای آنان را بالا می برد؟	۳۰/۳	۳۳/۳	۹/۱	۹/۱	۱۵/۲	۳	۶۳/۶	۳/۵۶
									میانگین جمع امتیازات: ۲/۵۷۸

جدول ۴: بررسی شاخص های وضعیت مدیریت در کتابخانه های مورد بررسی

ساینها	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	درصد فراوانی
آیا کتابخانه شما دارای خط مشی مکتوبی برای رسیدن به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت می باشد؟	۱	۲۰	۲	۸۰	۰	۸۰
آیا اهداف کتابخانه به تفصیل مدیریت دانشگاه رسیده است؟	۱	۲۰	۲	۸۰	۰	۸۰
آیا کتابخانه دارای کمیته متشکل برای ارائه نظر و تصمیم گیری در مورد بودجه خط مشی می باشد؟	۱	۲۰	۲	۸۰	۰	۸۰

جدول ۵: درصد فراوانی وضعیت بودجه و سرمایه جهت ایجاد شبکه

سوال	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	درصد فراوانی
آیا کتابخانه شما دارای بودجه مستقل برای پیشبرد اهداف خود می باشد؟	۳	۶۰	۳	۴۰	۰	۰
آیا بودجه در ابتدای سال مالی برای برنامه ریزی لازم و تعیین اولویتها در اختیار مسئول کتابخانه قرار می گیرد؟	۱	۲۰	۴	۸۰	۰	۰
آیا بودجه کتابخانه شما متناسب با نیازهای کتابخانه می باشد؟	۲	۴۰	۳	۶۰	۰	۰
آیا کتابخانه شما بودجه ای معین جهت تأمین هزینه های آموزش ضمن خدمت تخصصی داده است؟	۲	۴۰	۳	۶۰	۰	۰
آیا امکان تخصیص بخشی از بودجه جهت پیوستن به شبکه در کتابخانه شما وجود دارد؟	۲	۴۰	۳	۶۰	۰	۰
آیا بودجه تعیین شده جهت ایجاد مرکز رایانه و سایت کافی می باشد؟	۰	۰	۲	۴۰	۳	۶۰
آیا کتابخانه شما امکان خرید نرم افزار تحت وب را دارد؟	۰	۰	۱	۲۰	۴	۸۰

گسترده را دارند و از نرم افزار تحت وب برخوردارند و در ۸۰ درصد کتابخانه ها امکان دسترسی به بانکهای اطلاعاتی فراهم می باشد و امکان ارائه خدمات الکترونیکی نیز تنها در ۴۰ درصد کتابخانه ها فراهم می باشد و امکان اتصال به سرور کتابخانه های دیگر نیز تنها در ۲۰ درصد کتابخانه ها فراهم می باشد و در ۴۰ درصد کتابخانه ها کاربران می توانند برای اطلاعات مورد نیاز خود از تجهیزات الکترونیک استفاده نمایند.

همچنین ۶۰ درصد کتابخانه ها دارای نسخه پشتیبان از مدارک مهم مجموعه می باشند. از نظر تجهیزات جانبی دیگر نیز تنها ۲۰ درصد کتابخانه ها دستگاه فاکس و زیراکس و نمایش فیلم دارند و ۴۰ درصد مجهز به وسایل صحافی می باشند. (رجوع به جدول ۹)

نتایج بررسی در مورد نحوه ارتباط با شبکه های محلی، ملی و بین المللی نشان می دهد که یک کتابخانه از خطوط مخابراتی Dial-up، ۲ کتابخانه از خطوط Leased-Line، یک کتابخانه از خطوط ماهواره ای و یک کتابخانه از خطوط ADSL برای اتصال به شبکه استفاده می کنند.

در پاسخ به پرسش اساسی سوم مبنی بر اینکه «کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از نظر مجموعه و منابع اطلاعاتی در چه وضعیتی قرار دارند؟» بررسی ها نشان داد که این کتابخانه ها جمعاً دارای ۱۶۷۶۲۲ جلد کتاب فارسی و ۲۸۴۷۶ جلد کتاب لاتین و ۶۵۶ عنوان نشریه فارسی و ۱۵۲ عنوان نشریه لاتین و ۷۴۶ دیسک فشرده و ۲۰۲ نرم افزار و ۲۰ نوار ویدئو و ۵۰ عدد نوار کاست می باشند و از نظر موضوعی در زمینه های علوم پزشکی و پیراپزشکی و علوم انسانی و ادبیات و علوم پایه و تاریخ و فنی مهندسی و معدن دارای تنوع و پراکندگی موضوعی فراوانی می باشند و مجموعاً بسیاری از رشته های درسی را پوشش می دهند. (رجوع به جدول ۷ و ۸)

در پاسخ به پرسش اساسی چهارم مبنی بر اینکه «آیا کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از لحاظ تجهیزات و امکانات از وضعیت مطلوبی برای شبکه سازی برخوردارند؟» نتایج به دست آمده حاکی از اینست که همه کتابخانه ها دارای شبکه اینترنت و شبکه داخلی هستند و امکان استفاده از اینترنت را دارا می باشند، ۶۰ درصد کتابخانه ها دارای مرکز رایانه و سایت هستند و امکانات لازم جهت استفاده از شبکه های محلی و

جدول ۶: توزیع فراوانی موانع و مشکلات بودجه ای

شماره شاخص	موانع و مشکلات بودجه ای	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بدون پاسخ	درصد بالای متوسط	میانگین امتیازات
شاخص ۱	موانع اداری و مالی جهت خرید منابع اطلاعاتی	۴۰	۲۰	۲۰	۰	۰	۰	۶۰	۳/۶
شاخص ۲	کمبود بودجه جهت خرید درخواستهای دانشجویان و اعضای هیات علمی	۲۰	۲۰	۴۰	۰	۲۰	۰	۴۰	۳/۲
شاخص ۳	روشهای پیچیده و نامناسب برای خرید یا پرداخت حق اشتراک کتابها و مجلات	۲۰	۰	۴۰	۲۰	۲۰	۰	۲۰	۲/۸
شاخص ۴	ناهماهنگی بودجه یا رشد قیمتهای سالانه	۲۰	۴۰	۰	۲۰	۲۰	۰	۶۰	۳/۲
شاخص ۵	کتابخانه شما تا چه حد قادر به خریداری منابعی است که ممکن است تا مدتی مورد استفاده قرار نگیرد؟	۳	۲۹	۲۴/۲	۱۲	۱۵	۶/۱	۴۲/۴	۳/۰۶
میانگین جمع امتیازات									۳/۱۷۲

جدول ۷: انواع منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه ها

کتابخانه	نام کتابخانه	کتاب فارسی	کتاب لاتین	مکتوبات فارسی	مکتوبات لاتین	کتابت فارسی	کتابت لاتین	مکتوبات فارسی	مکتوبات لاتین	استادنامه های فارسی	استادنامه های لاتین	مکتوبات فارسی	مکتوبات لاتین	مکتوبات فارسی	مکتوبات لاتین
۱	دانشگاه علوم پزشکی اراک	۳۰۶۰	۳۹۰	۵۱	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	دانشگاه علم و صنعت	۱۲۳۱۰	۲۱۰۰	۷۰	۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳	دانشگاه پیام نور	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴	دانشگاه اراک	۵۰۰۰۰	۱۹۰۰۰	۱۵۸	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۵	دانشگاه آزاد اسلامی اراک	۸۷۳۱۳	۱۹۸۸۸	۳۱۷	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع		۱۶۹۶۲۳	۳۸۷۷۶	۶۵۴	۱۹۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جدول ۸: زمینه های موضوعی کتابخانه ها

کتابخانه	نام کتابخانه	موضوع کتاب ها
۱	دانشگاه علوم پزشکی اراک	رشته های پزشکی و علوم وابسته
۲	دانشگاه علم و صنعت	فنی و مهندسی - معمار
۳	دانشگاه پیام نور	کتاب رشته های که در دانشگاه پذیر است
۴	دانشگاه اراک	علوم انسانی - ادبیات و تاریخ و فلسفه
۵	دانشگاه آزاد اسلامی اراک	کتاب رشته های که در دانشگاه پذیر است

هیچگونه فعالیتی صورت نمی گیرد. براساس یافته ها در ۳ کتابخانه امکان تخصیص فضایی به مرکز هماهنگ کننده شبکه وجود دارد و در ۲ کتابخانه چنین امکانی وجود ندارد. (رجوع به جدول ۱۱)

ارزیابی میزان تمایل و توافق به ایجاد شبکه اطلاع رسانی از دید مدیران و کارشناسان کتابخانه ها نشان می دهد که ایجاد شبکه اطلاع رسانی تا حد متوسطی مورد توافق و تمایل می باشد. (رجوع به جدول ۱۲)

در پاسخ به پرسش ششم پژوهش مبنی بر اینکه «با توجه به وضعیت موجود کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک چه موانعی برای شبکه سازی آنها وجود دارد؟» نتایج یافته ها حاکی از اینست که کمبود نیروی انسانی آموخته و با صلاحیت برای طراحی و پیاده سازی شبکه با میانگین ۴/۴۸، کمبود اعتبارات و بودجه مورد نیاز با میانگین ۴/۴۵، فقدان رهبری و مدیریت خلاق با میانگین ۴/۴۲، عدم پشتیبانی از سوی اولیای امور با میانگین ۴/۲۴ و ترس از استقلال و تضادم مسئولیتها با میانگین ۴/۱۲ بیشترین تأثیر را بر عدم امکان ایجاد شبکه می گذارند و از مهمترین موانع ایجاد شبکه می باشند. (رجوع به جدول ۱۳)

در پاسخ به پرسش هفتم پژوهش مبنی بر اینکه «کدام یک از اهداف و مزایای شبکه سازی با وضعیت موجود کتابخانه ها قابل دستیابی است؟» میانگین امتیازات ۴ به بالا در مورد دستیابی به اهداف و همچنین مزایای شبکه سازی کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک حاکی از این امر است که در صد بالایی از مدیران و کارشناسان کتابخانه های مورد بررسی بر این عقیده می باشند که ایجاد این شبکه می تواند در حد بسیار زیادی در دستیابی به اهداف و مزایای شبکه سازی مفید واقع گردد.

نتایج نشان می دهد با وجود وضعیت مطلوب تحصیلات مدیران و کارشناسان کتابخانه های دانشگاهی

همچنین ۸۰ درصد کتابخانه ها از نرم افزار پارس آذرخش و ۲۰ درصد از نرم افزار نوسا برای سازماندهی منابع خود استفاده می کنند. از نظر ابزارهای ارتباطی نیز بررسی ها نشان داد که ۶۰ درصد کتابخانه ها تازه های منابع و تحقیقات خود را به اطلاع علاقمندان می رسانند، هیچکدام از کتابخانه ها دارای خبرنامه داخلی و اخبار مربوط به کتابخانه نمی باشند.

در پاسخ به پرسش پنجم مبنی بر اینکه «آیا کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک از پیش نیازها و پیش زمینه های لازم برای شبکه شدن برخوردارند؟» با توجه به اینکه پیش نیازها و پیش زمینه های شبکه سازی علاوه بر نیروی انسانی، بودجه، تجهیزات، امکانات و منابع، شامل دسترسی به فهرستگان مشترک، وجود امانت بین کتابخانه ای، امکان تخصیص فضایی به مرکز هماهنگ کننده فعالیتهای شبکه و همچنین توافق و تمایل مدیران و کارکنان به همکاری می باشد، یافته های این تحقیق نشان داد که در ۸۰ درصد کتابخانه ها امکان تهیه و دسترسی به فهرستگان مشترک وجود دارد و ۴۰ درصد کتابخانه ها از روند تهیه و انتشار فهرست روزآمد در سطح بسیار بالایی برخوردارند. (رجوع به جدول ۱۰)

در زمینه امانت بین کتابخانه ای در این کتابخانه ها

جدول ۹: مقایسه امکانات کتابخانه های مورد بررسی

کد	انواع خدمات	بلی		خیر	
		فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۱	آیا کتابخانه شما دارای شبکه اینترنت و اینترنت می باشد ؟	۵	۱۰۰	۰	۰
۲	آیا کتابخانه دارای مرکز رایانه و سایت می باشد ؟	۳	۶۰	۲	۴۰
۳	آیا کتابخانه شما دارای شبکه داخلی است ؟	۵	۱۰۰	۰	۰
۴	آیا کتابخانه جهت استفاده از شبکه های محلی و گسترده امکانات لازم را داراست ؟	۳	۶۰	۲	۴۰
۵	آیا کتابخانه شما دارای نرم افزار تحت وب است ؟	۳	۶۰	۲	۴۰
۶	آیا در کتابخانه شما امکان استفاده از اینترنت وجود دارد ؟	۵	۱۰۰	۰	۰
۷	آیا در کتابخانه شما امکان دسترسی به بانکهای اطلاعاتی فراهم آمده است ؟	۲	۸۰	۱	۲۰
۸	آیا در کتابخانه شما امکان ارائه خدمات الکترونیکی وجود دارد ؟	۲	۴۰	۳	۶۰
۹	آیا امکان اتصال به سرور کتابخانه های دیگر در این کتابخانه فراهم است ؟	۱	۲۰	۳	۸۰
۱۰	آیا کاربران در کتابخانه شما از تجهیزات الکترونیک برای اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می کنند ؟	۲	۴۰	۳	۶۰
۱۱	آیا کتابخانه دارای نسخه پشتیبان از مدارک مهم مجموعه می باشد ؟	۲	۴۰	۲	۴۰

جدول ۱۰: توزیع فراوانی بررسی امکان تهیه فهرست مشترک روزآمد

عنوان	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بدون پاسخ	میانگین امتیازات
به نظر شما آیا امکان تهیه و دسترسی به فهرستگان مشترک وجود دارد ؟	۸۰	۰	۰	۰	۰	۲۰	۴
فهرست کتابخانه شما تا چه حد دارای روند تهیه و انتشار روزآمد است ؟	۴۰	۰	۴۰	۲۰	۰	۰	۳/۶
میانگین جمع امتیازات							۳/۸

جدول ۱۱: بررسی امکان تخصیص فضا به مرکز هماهنگ کننده فعالیتهای شبکه

بله	خیر		جمع	
	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی
۳	۶۰	۲	۴۰	۵
				۱۰۰

جدول ۱۲: درصد فراوانی نظرات پاسخ دهندگان در مورد تمایل به ایجاد شبکه اطلاع رسانی

شماره شاخص	شاخصهای ضرورت	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بسیار پاسخ	درصد بالای متوسط	میانگین امتیازات
۱	شما تا چه حد حاضر به همکاری و مشارکت در تأمین منابع آموزشی، مدرسه، امکانات آموزشی و رفاهی با کتابخانه های دیگر هستید؟	۳۰/۳	۳۰/۳	۲۷/۳	۶/۱	۳	۳	۶۰/۶	۳/۸۱
۲	به نظر شما تا چه حد ایجاد شبکه برای تقویت بینه اطلاعاتی هر یک از کتابخانه ها موثر است؟	۶۹/۷	۲۷/۳	۳	۰	۰	۰	۹۷	۴/۶۷
۳	در صورت به وجود آمدن یک مرکز تا چه حد حاضر به همکاری هستید؟	۴۲/۴	۳۰/۳	۲۱/۲	۳	۰	۳	۷۲/۷	۴/۱۶
۴	به نظر شما با توجه به شرایط کنونی تا چه حد ایجاد شبکه امکان پذیر می باشد؟	۰	۱۵/۲	۳۰/۳	۳۶/۴	۱۸/۲	۰	۱۵/۲	۲/۴۲
۵	شما تا چه حد به ایجاد این شبکه احساس نیاز می کنید؟	۳۳/۳	۲۷/۳	۳۹/۴	۰	۰	۰	۶۰/۶	۳/۹۴
۶	میزان تمایل شما به استفاده از این شبکه تا چه اندازه می باشد؟	۳۶/۴	۴۲/۴	۱۵/۲	۳	۳	۰	۷۸/۸	۴/۰۶
۷	ایجاد این شبکه تا چه حد باعث کاهش هزینه ها می شود؟	۱۵/۲	۶۰/۶	۲۱/۲	۳	۰	۰	۷۵/۸	۳/۸۸
۸	در کتابخانه شما تمایل دستیابی به استانداردها جهت تسهیل فعالیتهای مشترک تا چه اندازه وجود دارد؟	۱۴/۱	۵۴/۵	۱۵/۲	۳	۰	۱۵/۲	۶۶/۶	۳/۴۵
میانگین جمع امتیازات									۳/۷۹۸۷۵

شهر اراک و تمایل آنان برای پیوستن به شبکه اطلاعاتی، مشکلاتی از قبیل عدم وجود دوره های آموزش ضمن خدمت، کمبود اعتبارات و بودجه، کمبود برخی تجهیزات و امکانات شبکه، کمبود نیروی انسانی با صلاحیت برای پیاده سازی و طراحی شبکه، فقدان رهبری و مدیریت خلاق و عدم پشتیبانی از سوی مسئولان و تصمیم گیران از مهمترین موانع ایجاد این شبکه به شمار می آیند. بنابراین به منظور فراهم آوردن شرایط لازم جهت شبکه سازی کتابخانه ها انجام پیشنهادات زیر می تواند مفید واقع گردد.

شهر اراک و تمایل آنان برای پیوستن به شبکه اطلاعاتی، مشکلاتی از قبیل عدم وجود دوره های آموزش ضمن خدمت، کمبود اعتبارات و بودجه، کمبود برخی تجهیزات و امکانات شبکه، کمبود نیروی انسانی با صلاحیت برای پیاده سازی و طراحی شبکه، فقدان رهبری و مدیریت

جدول ۱۳: درصد فراوانی نظرات پاسخ دهندگان در مورد موانع و مشکلات ایجاد شبکه اطلاع رسانی

شماره شاخص	موانع و مشکلات در ایجاد شبکه	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	درصد بالای متوسط	میانگین امتیازات
۱	فقدان آگاهی مسئولان از قابلیت‌های شبکه	۴۸/۵	۳۳/۳	۳	۶/۱	۹/۱	۸۱/۸	۴/۰۶
۲	کمبود نیروی انسانی آزموده و با صلاحیت برای طراحی و پیاده سازی شبکه	۶۹/۷	۱۵/۲	۱۲/۱	۰	۳	۸۴/۹	۴/۴۸
۳	کمبود مجموعه های مناسب مواد و مدارک	۳۳/۳	۴۵/۵	۱۲/۱	۳	۶/۱	۷۸/۸	۳/۹۷
۴	کمبود اعتبارات و بودجه مورد نیاز	۶۰/۶	۲۴/۲	۱۵/۲	۰	۰	۸۴/۸	۴/۴۵
۵	عدم کفایت کتابخانه ها در برآوردن نیازهای اساسی استفاده کنندگان	۳۳/۳	۲۵/۵	۱۸/۲	۰	۳	۷۸/۸	۴/۰۶
۶	عدم پشتیبانی از سوی اولیای امور	۴۲/۴	۳۹/۲	۱۸/۲	۰	۰	۸۱/۸	۴/۲۴
۷	فقدان روشهای استاندارد کتابداری	۹/۱	۴۸/۵	۳۳/۳	۶/۱	۳	۵۷/۶	۳/۵۵
۸	موانع فیزیکی مانند نبود فضای مناسب، فاصله کتابخانه ها، یا پایین بودن ظرفیت شبکه	۱۵/۳	۲۷/۳	۴۲/۴	۱۲/۱	۳	۴۲/۵	۳/۳۹
۹	فقدان رهبری و مدیریت خلاق	۵۷/۶	۳۰/۳	۹/۱	۳	۰	۸۷/۹	۴/۴۲
۱۰	تسریم از استقلال و تضادم مسئولیتها	۳۶/۴	۴۲/۴	۱۸/۲	۳	۰	۷۸/۸	۴/۱۲
								میانگین جمع امتیازات
								۴/۰۷۴

پیشنهادات:

نسبت به تهیه و افزودن آخرین انتشارات و منابع علمی به مجموعه کتابخانه ها اقدام شود.
 ۲- با توجه به نقش اساسی کتابخانه های دانشگاهی در تولید علم و توسعه کشور و با وجود تغییرات سریع در تجهیزات مورد استفاده در کتابخانه ها و تنوع ارائه خدمات در این مراکز، ضروری است پرسنل مرتبط با این امور نیز

۱- با توجه به اهمیت موضوع اطلاع رسانی و نیاز دانشجویان و محققان و اعضای هیات علمی به دسترسی به منابع جدید علمی، نسبت به افزایش اعتبارات تخصیصی به بخش کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی دانشگاهها اقدام گردد، تا از این طریق علاوه بر تأمین تجهیزات مورد نیاز

جدول ۱۴: درصد فراوانی نظرات پاسخ دهندگان در مورد مزایای ایجاد شبکه اطلاع رسانی

شماره شاخص	مزایای برخورداری از شبکه	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بدون پاسخ	درصد سلاتی متوسط	میانگین امتیازات
۱	شاخص از میان برداشتن موانع جغرافیایی	۴۸/۵	۳۶/۴	۳	۶/۱	۰	۶/۱	۸۴/۹	۴/۳۵
۲	شاخص تقسیم وظایف و مسئولیتها و جلوگیری از تمرکزهای غیر ضروری	۱۷/۳	۴۸/۵	۱۲/۱	۱/۱	۰	۱۲	۷۵/۸	۳/۹۱
۳	شاخص ایجاد زمینه برای گسترش دانشها و علوم تخصصی	۳۰/۳	۳۶/۴	۲۱/۲	۳	۹/۱	۰	۶۶/۷	۳/۷۶
۴	شاخص افزایش سرعت کار و جستجوی سریع منابع	۵۷/۶	۳۹/۴	۳	۰	۰	۰	۹۷	۴/۵۵
۵	شاخص ایجاد هماهنگی بین کتابخانه ها	۳۹/۴	۴۸/۵	۱۲/۱	۰	۰	۰	۸۷/۹	۴/۳۷
۶	شاخص صرفه جویی در هزینه ها	۳۶/۴	۴۸/۵	۳	۱/۱	۰	۱۲	۸۴/۰۹	۴/۰۹
۷	شاخص سهولت روزآمد سازی اطلاعات	۲۴/۲	۵۷/۶	۱۸/۲	۰	۰	۰	۸۱/۰۸	۴/۰۶
۸	شاخص سهولت دسترسی به منابع	۵۱/۵	۳۶/۴	۹/۱	۳	۰	۰	۸۷/۹	۴/۳۶
۹	شاخص توسعه نظام مند ابزارهای مجموعه سازی و سازماندهی اطلاعات به شکل دیجیتال	۳۰/۳	۴۸/۵	۱۸/۲	۳	۰	۰	۷۸/۸	۴/۰۶
۱۰	شاخص استفاده همزمان محققین از خدمات شبکه	۵۱/۵	۳۳/۳	۱۲/۱	۰	۰	۰	۸۴/۸	۴/۲۳
میانگین جمع امتیازات									۴/۱۶۴

پژوهشی و فناوری استان ایجاد گردد و در زمینه سیاستگزاری و برنامه ریزی تشکیل و توسعه شبکه کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک فعالیت نماید و وظایف یک مرکز هماهنگ کننده فعالیتهای شبکه را بر عهده گیرد به عنوان مثال :

الف: برنامه های شبکه را مشخص نماید و به اجرای دقیق آنها اهتمام ورزد.

ب: برقرار کننده ارتباط بین کتابخانه ها باشد و همکاری بین آنان را توسعه ببخشد.

ج: اعمال هر برنامه جدید با نظر و تایید این مرکز

با تغییرات هم سو شوند و به توسعه منابع انسانی پرداخته شود که در این راستا پیشنهاد می شود که جهت روزآمد شدن دانش کارکنان، برنامه ریزی و اجرای آموزشهای تخصصی ضمن خدمت در اولویتهای کاری مدیران قرار گیرد و از سوی دیگر مدیران نیز از دوره های آموزشی کوتاه مدت و میان مدت اصول مدیریت سازمانی بهره مند گردند.

۳- پیشنهاد می شود کار گروهی متشکل از مدیران و دست اندرکاران کتابخانه های دانشگاهی و مراکز پژوهشی به عنوان یکی از زیر مجموعه های کمیته

- انجام شود.
- ۲- بررسی میزان هم پوشانی منابع اطلاعاتی در کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک
- پیشنهاد برای پژوهشهای آینده:
- ۱- ارائه طرحی برای امانت بین کتابخانه ای کتابخانه های دانشگاهی شهر اراک
- ۳- ارائه طرح شبکه بین کتابخانه های دانشگاهی و تخصصی شهر اراک

منابع و ماخذ

۱. پور احمد، علی اکبر (۱۳۸۲)، «طرح پیشنهادی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای ای کتابخانه های مراکز آموزش عالی وزارت جهاد کشاورزی در سراسر کشور». پایان نامه دکتری علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
۲. حمیدی، فاطمه (۱۳۸۴)، «بررسی زیر ساخت اطلاعاتی کتابخانه های بانکهای دولتی مستقر در شهرستان تهران به منظور پیشنهاد شبکه اطلاعاتی بین این کتابخانه ها». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
۳. غفاری، سعید (۱۳۸۱)، «بررسی امکان سنجی کتابخانه های مساجد در ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
۴. قنبر زاده، مهناز (۱۳۸۳)، «طرح پیشنهادی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های واحدهای ستادی تخصصی وزارت آموزش و پرورش». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
۵. کفاشیان، مجتبی و حیدری آزاده (۱۳۸۶)، «تغییر صلاحیتهای حرفه ای کتابداران دانشگاهی در محیط شبکه»، مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران (نما)، دوره هفتم، شماره سوم.
۶. نشاط، نرگس (۱۳۷۹)، «نظامهای همکاری بین کتابخانه ای، تهران: سمت.
۷. نوروزی، یعقوب (۱۳۷۸)، «طرح پیشنهادی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های شرکت مخابرات مستقر در استان تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
۸. یونس حقیقی، بهاره (۱۳۸۶)، «امکان سنجی ایجاد شبکه اطلاع رسانی در کتابخانه های تخصصی موسسه تحقیقات شیلات ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
9. Amekuedee, John-Oswald (2005), «An evaluation of ibrary automation in some Ghanaian university libraries», The Electronic Library, Vol.23 ,No.4, PP.442-452.
10. Ani, Okon E., Esin, Jacob E., Edem, Nkoyo (2005), «Adoptation of information and technology (ICT) in academic library: a strategy for library networking in nigeria», The electronic library, Vol.23, No.6, PP .701 – 708.
11. Ghosh, Maitrayee, Biswas, S.C., Jeevan, V.K.J. (2006), «strategic cooperation and consortia building for Indian libraries : models and methods», Library Review, Vol.55 ,No.9, PP.605-620 .
12. Jalloh, Brimah (2000), « A plan for the establishment of a library network or consortium for Swaziland: Preliminary investigations and formulations», Library Consortium Management :An International Journal , Vol.2, NO. 8 PP. 165-176
13. Ruenwai, Narumol, Morris, Anne (2008) , « Blueprint for Thailand: S&T information resource sharing», Library Management , Vol.29, No.4/5, PP.278-292
14. Subba Rao, Siriginidi (2001), «Networking of libraries and information centres: challenges in India», Library Hi Tech , Vol.19 ,No. 2 ,PP.167- 179.
15. Tang ,Jinhong (2001), « new face of academic libraries in mainland China as they enter the twenty-first century», Library Management , Vol.22, No.4/5, PP.181-186
16. <http://www.a-talebi.com-articles.show.asp?>